



FIȘĂ TEMATICĂ PROTECȚIA COPILULUI ÎMPOTRIVA EXPLOATĂRII PRIN MUNCĂ

CAPITOLUL I. PREVEDERI LEGISLATIVE

Principalele documente internaționale și românești utilizate în protecția copilului împotriva exploatării prin muncă sunt următoarele:

1. Convenția Organizației Internaționale a Muncii (ILO¹) nr.138/1973 privind vârsta minimă de încadrare în muncă ratificată prin Decretul nr.83/1975;
2. Convenția ILO nr.182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copilului ratificată prin Legea nr.203/2000;
3. Legea nr.53/ 2003, Codul muncii;
4. Legea nr.272/2004 cu privire la protecția și promovarea drepturilor copilului;
5. Hotărârea de Guvern (HG) nr.617/2004 privind înființarea și organizarea Comitetului Național Director pentru prevenirea și combaterea exploatării copiilor prin muncă cu completările și modificările ulterioare;
6. HG nr.860/2008 privind aprobarea Strategiei naționale în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului 2008 - 2013 și a Planului operațional pentru implementare
7. HG nr.867/2009 privind interzicerea muncilor periculoase pentru copii.

Lista completă cu actele normative se află în anexa 1.

1. Convenția ILO nr. 138/1973

- vârsta minimă de încadrare în funcție sau folosire la muncă nu poate fi inferioară vârstei la care încetează școlarizarea obligatorie și, în nici un caz, vârstei de **15 ani** (art.2);
- vârsta minimă de încadrare în funcție sau folosire în orice fel de muncă ce, prin natura sa sau prin condițiile în care se exercită este susceptibilă de a dăuna sănătății. Securității sau moralității adolescenților nu trebuie să fie sub **18 ani** – muncile periculoase (art.3);
- convenția nu se aplică muncii efectuate de copii sau adolescenți în institutelor de **învățământ** general, în școlile profesionale sau tehnice ori în alte institute de formare profesională și nici muncii efectuate de copii sub 14 ani dacă munca face parte:
 - a) dintr-o școală sau curs de formare profesională a cărui responsabilitate revine conducătorului școlii respective;
 - b) dintr-un program de formare profesională aprobat de autoritatea competentă și executat într-o întreprindere;
 - c) dintr-un program de orientare pentru alegerea unei profesii sau formării profesionale (art.6).
- legislația națională poate autoriza încadrarea sau executarea de **munci ușoare** către copiii cu vârste între 13-15 ani cu condiția ca aceste munci:

¹ Abreviere din limba engleză: International Labour Organization

- a) să nu fie susceptibile de a prejudicia sănătatea sau dezvoltarea copiilor;
 - b) să nu fie de natură a prejudicia interesul pentru școală, participarea la programele de orientare sau formare profesională aprobate de autoritatea competentă, posibilitatea de a beneficia de instruirea primită (art.7).
- autoritatea competentă poate autoriza, sub vârsta minimă de încadrare, participarea copiilor la **activități artistice** (de ex. spectacole, concerte, publicitate, apariții la televiziune etc.) – autorizații individuale pentru fiecare activitate în parte (art.8).

2. Convenția ILO nr. 182/1999

- stabilește care sunt **cele mai grave forme ale muncii copiilor**²:

- a) toate formele de sclavie sau practicile similare, cum ar fi: vânzarea și traficul de copii, servitutea pentru datorii și munca de servitor, munca forțată, inclusiv recrutarea forțată a copiilor pentru conflictele armate;
- b) folosirea, recrutarea sau oferirea unui copil pentru prostituție și pornografie;
- c) folosirea, recrutarea sau oferirea unui copil pentru activități ilicite, în particular pentru producerea și traficul de droguri;
- d) muncile care, prin natura lor sau condițiile în care se exercită, sunt susceptibile să dăuneze sănătății, securității sau moralității copiilor (art.3).

- tipurile de **munci periculoase** (lit. d) de mai sus) trebuie să fie stabilite de legislația națională, după consultări cu patronatele și sindicatele, luând în considerare paragrafele 3 și 4 ale Recomandării 190/1999 (art.4);
- statul semnatar trebuie să stabilească **mecanisme de monitorizare** a celor mai grave forme ale muncii copiilor și ale aplicării prevederilor convenției (art.5);
- statul semnatar trebuie să elaboreze și să pună în aplicare programe de acțiune pentru eliminarea celor mai grave forme ale muncii copiilor;
- statul semnatar trebuie să măsuri eficiente, ținând seama de importanța educației, pentru:
 - a) **prevenirea** angajării copiilor în cele mai grave forme de muncă, inclusiv identificarea copiilor la risc și considerarea situației particulare a fetelor;
 - b) **retragerea** copiilor din situații de exploatare prin muncă, asigurarea accesului la învățământul obligatoriu și/sau la formarea profesională reabilitarea și reintegrarea lor socială (art.7).

Legea 203/2000 pentru ratificarea Convenției ILO nr.182/1999 stabilește instituțiile responsabile cu implementarea acestei convenții și anume³:

- Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului (ANPDC);
- Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale;
- Ministerul Administrației și Internelor;
- Ministerul Educației, Cercetării și Inovării;
- Ministerul Justiției.

3. Codul Muncii

- persoana fizică dobândește capacitate de muncă la împlinirea vârstei de **16 ani**;
- persoana fizică poate încheia un contract de muncă în calitate de salariat și la împlinirea vârstei de **15 ani, cu acordul părinților** sau al reprezentanților legali, pentru activități

² În România, în cadrul Comitetului Național Director pentru prevenirea și combaterea exploatarei copiilor prin muncă (CND) s-a convenit că termenul “munca copilului” nu este suficient de clar pentru a fi promovat la nivelul societății românești, deoarece nu reprezintă o traducere fidelă a termenului “child labour” și că utilizarea expresiei “**exploatarea copiilor prin muncă**” este acoperitoare atât pentru “munca copilului”, cât și pentru “cele mai grave forme ale muncii copilului”, așa cum sunt definite de Convențiile ILO nr.138/1973 și nr.182/1999.

³ Denumirile instituțiilor sunt actualizate

- potrivite cu dezvoltarea fizică, aptitudinile și cunoștințele sale, dacă astfel nu îi sunt periclitată sănătatea, dezvoltarea și pregătirea profesională;
- încadrarea în muncă a persoanelor **sub vârsta de 15 ani este interzisă**;
 - încadrarea în muncă în **locuri de muncă grele, vătămătoare sau periculoase** se poate face după împlinirea vârstei de **18 ani**; aceste locuri de muncă se stabilesc prin hotărâre a Guvernului (art.13).
 - încadrarea în muncă a minorilor cu nerespectarea condițiilor legale de vârstă sau folosirea acestora pentru prestarea unor activități cu încălcarea prevederilor legale referitoare la regimul de muncă al minorilor constituie infracțiune și se pedepsește cu **închisoare** de la 1 la 3 ani (art. 280).

4. Legea nr.272/2004

- copilul are dreptul de a fi protejat împotriva exploatării economice și interzice implicarea copiilor în activități de muncă ce pot prezenta risc pentru sănătate și dezvoltare sau pot afecta procesul instructiv-educativ;
- Inspecția Muncii, în colaborare cu ANPDC, are obligația de a desfășura campanii de prevenire a exploatării prin muncă a copiilor, în considerarea atribuțiilor specifice care revin celor două instituții de a controla prevederile legale cu privire la aplicarea legislației muncii și informarea celor interesați despre mijloacele de respectare a legislației muncii, respectiv de a monitoriza, coordona și controla activitățile de protecție și promovare a drepturilor copilului (art. 87);
- situațiile de abuz asupra copilului, inclusiv cele de exploatare prin muncă trebuie semnalate obligatoriu la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului – DGASPC (art.85 și art. 91).

5. HG nr.617/2004

- Comitetul Național Director pentru prevenirea și combaterea exploatării copiilor prin muncă (CND) este organismul de coordonare și monitorizare a programelor desfășurate în România în acest domeniu.
- Președintele CND este secretarul de stat al ANPDC și are o structură tripartită (guvern, sindicate și patronate), având următoarele responsabilități:
 - de a stabili prioritățile de politică și programele, inclusiv zonele, sectoarele unde trebuie dezvoltate programe de acțiune;
 - de a obține sprijin guvernamental și resurse pentru aceste programe de acțiune.
- În prezent, CND este format din 18 membri, reprezentanți ai ANPDC, Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Ministerului Educației, Cercetării și Inovării, Ministerului Sănătății, Ministerului Administrației și Internelor, Agenției Naționale Antidrog, Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane, Inspecției Muncii, organizațiilor sindicale și patronale, Asociației Președinților Consiliilor Județene, Asociației Secretarilor Generali ai Consiliilor Județene și ai ONG-urilor din domeniul protecției copilului.

6. HG nr.860/2008

- integrarea exploatării copiilor prin muncă în conceptul larg al abuzului, neglijării, exploatării și traficului de copii (elaborarea și implementarea unei metodologii-cadru, formare profesională continuă, aplicarea standardelor minime obligatorii pentru serviciile specializate din acest domeniu, înființarea unui singur grup inter-ministerial care să gestioneze întreaga problemă etc.)
- elaborarea unor planuri naționale de acțiune noi pentru combaterea exploatării prin muncă, exploatării sexuale în scop comercial și a traficului de copii (măsură inclusă în realizarea Planului Național de Acțiune pentru prevenirea și combaterea violenței asupra copilului 2010-2013)
- aprobarea listei muncilor periculoase pentru copii (realizat)

7. HG nr.967/2009

- sunt definite muncile periculoase, muncile intolerabile, precum **sectoarele formal și informal** în care copilul poate fi exploatat prin muncă; se precizează că sectorul formal include contractele de muncă și contractele civile;
- se stabilește **raportarea obligatorie** a cazurilor la DGASPC, care coordonează activitatea echipelor intersectoriale locale și asigură monitorizarea cazurilor;
- se precizează agenții, procedurile/ activitățile și condițiile în care o muncă devine periculoasă pentru copii;
- sunt prevăzute **servicii** (informare, educare, consiliere) pentru părinții care își exploatează copiii, precum și **sanțiuni** atât pentru părinți, cât și pentru persoanele fizice care exploatează copiii prin munci periculoase.

CAPITOLUL II. MĂSURI LUATE DE ANPDC

Ca urmare a creșterii capacității instituționale datorită intervenției Programului Internațional pentru Eliminarea Muncii Copiilor al Organizației Internaționale a Muncii (ILO-IPEC), ANPDC a luat următoarele măsuri pentru prevenirea și combaterea exploatării copiilor prin muncă:

1. Înființarea Unității Specializate în Munca Copilului
2. Finanțarea de programe de interes național cu impact în domeniu
3. Derularea de programe internaționale cu impact în domeniu, altele decât ILO-IPEC
4. Derularea de campanii Phare de informare și formare profesională, având o componentă vizând acest domeniu

1. Unitatea Specializată în Munca Copilului (USMC) există în cadrul Autorității Naționale pentru Protecția Copilului (ANPDC) încă din anul 2000 – odată cu începerea ILO-IPEC în România - și a fost formalizată în iunie 2005, prin Ordinul nr.294/16.08.2005 al Secretarului de stat ANPDC. Membrii USMC au beneficiat de formare în domeniu prin intermediul proiectelor ILO-IPEC și, totodată, de asistență tehnică din partea echipei ILO-IPEC. Principalele atribuții ale USMC sunt următoarele:

- menținerea legăturii cu Echipele Intersectoriale Locale (**EIL**) pentru sprijin în activitatea acestora (model de protocol de colaborare, proceduri interne de lucru), implementarea mecanismului de monitorizare a copiilor exploatați și la risc de exploatare prin muncă (**MM**) și raportări periodice
- asistență tehnică pentru EIL și ONGuri
- formare pentru EIL și alți profesioniști
- asistență tehnică pentru proiectele de acte normative (Planul Național de Acțiune 2004-2007, lista muncilor periculoase pentru copii) și metodologii în domeniu (MM)
- vizite de monitorizare a activității EIL și a proiectelor din domeniu
- asigurarea secretariatului CND (din 2008, de la preluarea CND sub umbrela ANPDC)

În prezent, USMC are 7 membrii din următoarele compartimente ale ANPDC: Direcția Politici, Strategii (DPS), Direcția Monitorizare, Serviciul de Afaceri Europene și Relații Internaționale și Serviciul Juridic și Contencios, fiind coordonată de directorul DPS.

Echipele Intersectoriale Locale

- Sunt formate din reprezentanți ai DGASPC, Inspectoratelor Teritoriale de Muncă, Inspectoratelor de Poliție, Inspectoratelor Școlare, Agențiilor de Sănătate Publică și ONG-urilor;
- Supervizează implementarea MM;
- Derulează activități de sensibilizare cu privire la exploatarea copilului prin muncă;
- Oferă formare în domeniul problematicei exploatării prin muncă a copilului, inclusiv pe tema MM;
- Trimit rapoarte periodice și anuale privind exploatarea copilului prin muncă către USMC/ANPDC.

Ultima centralizare privind cazurile de copii exploatați prin muncă și la risc, realizată de către USMC ca urmare a raportărilor EIL prin aplicarea MM, se află în [anexa 2](#).

2. Programe de interes național

a) **Pentru copiii exploatați prin muncă:** în anul 2005, s-au implementat două proiecte de către Organizația Salvați Copiii (în județele Bistrita Nasaud, Mures și Vrancea) și Fundatia Filantropia Ortodoxa (în județul Alba). Finanțarea a fost de cca 140.000 EURO și rezultatele au fost următoarele:

- S-au înființat 4 EIL și 40 structuri comunitare consultative;
- S-au înființat 8 servicii specializate pentru copiii exploatați prin muncă: 3 centre educaționale în localitățile Bistrița, Focșani și Târgu Mureș și 5 centre de prevenire a exploatarei prin munca a copiilor (componente nou înființate în cadrul centrelor de zi existente) în localitățile: Alba Iulia, Aiud, Cugir, Blaj și Ocna Mureș;
- 200 de copii exploatați prin muncă au beneficiat de noile servicii.

b) **Pentru copiii traficați:**

- în anul 2004, s-a derulat un proiect implementat de către Organizația Salvați Copii, având următoarele rezultate: 9 centre de tranzit și un centru pilot în București înființate, 32 copii repatriați beneficiari direcți, 217 profesioniști formați și peste 2.500 de persoane informate;
- în anul 2005, s-au derulat 3 proiecte implementate de organizațiile SOS Copiii Gorjului, Fundatia Romana Pentru Copil Comunitate și Familie și Salvați Copiii, având următoarele rezultate: 2 centre de tranzit înființate, 33 copii repatriați beneficiari direcți, 109 profesioniști formați și peste 5.000 persoane informate.

c) **Pentru copiii străzii:** PINuri derulate în perioada 2001 - 2004.

d) Indirect, PINurile **pentru dezvoltarea serviciilor sociale comunitare (2005 – 2009)** și **pentru formarea profesională (2005 – 2009)** au contribuit la prevenirea exploatării copiilor prin muncă.

3. Programe internaționale

a) În perioada 2003-2004, Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (**USAID**), prin intermediul Creative Associates International, a derulat un proiect intitulat „**Reducerea exploatării prin muncă, a exploatării sexuale și a traficului de copii în comunități rurale**”. Ca urmare a experienței acumulate prin intermediul proiectelor ILO-IPEC, proiectul a fost implementat de către Fundația Internațională pentru Copil și Familie (FICF) în 8 județe din Moldova, în parteneriat cu ANPDC. Principalele rezultate au fost următoarele:

- înființarea și formarea EIL în 8 județe (Botoșani, Suceava, Neamt, Iasi, Bacău, Vaslui, Galați și Brăila)
- îmbunătățirea MM

- 171 de copii exploatați prin muncă au beneficiat de serviciile oferite de instituțiile membre ale EIL

b) În anul 2004, **UNICEF** a extins experiența mai sus amintită în 4 județe din sudul țării (Călărași, Olt, Ilfov, Teleroman) tot prin intermediul FICF și în parteneriat cu ANPDC.

c) **Proiectul Inițiativa Copiii Străzii** implementat de ANPDC și finanțat de **BDCE** se adresează în exclusivitate DGASPC-urilor și are ca obiectiv crearea a 20 de adăposturi de zi și de noapte și centre de primire în regim de urgență, precum și formarea unui număr de aproximativ 150 de specialiști în domeniul prevenirii consumului de droguri și în legătură cu metodele specifice de intervenție în furnizarea de servicii sociale pentru copiii străzii. Finanțarea este în valoare de 3.280.000 EURO.

În cadrul celor 3 competiții de subproiecte au fost încheiate 14 contracte de finanțare, în valoare de 2.879.188,89 EURO cu DGASPC din județele Arad, Bihor, Cluj, Sălaj, Bistrița Năsăud, Maramureș, Suceava, Bacău, Iași, Vaslui, Galați, Mehedinți, Covasna și Sectorul 3 București. Cele 8 adăposturi și cele 6 centre de primire în regim de urgență vor putea acorda servicii unui număr aproximativ de 850 de copii/an. În prezent, 9 dintre proiectele aprobate se află în stadiul executării lucrărilor de construcții civile și 5 în etapa și aprobării studiilor de fezabilitate.

Cursurile de formare se vor desfășura începând cu luna aprilie 2010.

d) **Proiectul Servicii comunitare de prevenire a separării copilului de familia sa și instruirea personalului aferent** implementat de ANPDC și finanțat de **BDCE** are drept obiectiv general crearea a aproximativ 200 de servicii comunitare de prevenire la nivelul municipiilor, orașelor și comunelor, precum și instruirea unui număr de aproximativ 4.300 de angajați (din cadrul serviciilor nou create și din cadrul Serviciului Public de Asistență Socială) în domeniul organizării și acordării de servicii pentru depășirea situațiilor care ar putea determina separarea copilului de familia sa. Finanțarea este de 12.020.000 EURO.

În data de 01.08.2008, a fost lansată competiția de subproiecte și până în prezent au aprobate 19 subproiecte din județele Argeș, Botoșani, Brașov, Dâmbovița, Gorj, Harghita, Mureș, Neamț, Vrancea, Vâlcea. Competiția de subproiecte este în continuare deschisă, deoarece mai trebuie atribuite finanțări în valoare de 1.236.332 EURO. În prezent, 2 subproiecte sunt în faza de achiziție a lucrărilor de construcții și celelalte 17 în etapa de elaborare și diverse etape de avizare a studiilor de fezabilitate.

Cursurile de formare se vor desfășura începând cu luna mai 2010.

4. Campanii Phare

După adoptarea Legii nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, ANPDC a inițiat și implementat două campanii de educație privind drepturile copilului în cadrul Programelor Phare 2002 (2004-2006) și Phare 2003 (2005-2007), cu un buget total 5,3 milioane EURO. Acestea au avut două mari componente: o componentă de formare adresată profesioniștilor și o componentă de informare adresată publicului larg, părinților și copiilor. Ambele componente au inclus, printre temele specifice, prevenirea și combaterea exploatarea copiilor prin muncă.

a) Componenta de **formare**:

- Phare 2002 a avut ca obiective cunoașterea și aplicarea Legii nr.272/2004, identificarea rolurilor și responsabilităților diferitelor grupuri profesionale, dezvoltarea abilităților de a lucra în echipă multidisciplinară și diseminarea de informații și schimbarea de atitudini

- Phare 2003 a avut ca obiective, de asemenea, diseminarea de informații și schimbarea de atitudini, cunoașterea sistemului de protecție a copilului, cunoașterea celor trei categorii de drepturi ale copiilor - de protecție, dezvoltare și participare - precum și cunoașterea, în detaliu, de către fiecare grup profesional a rolurilor și responsabilităților proprii. Au fost formați peste 5.000 profesioniști din următoarele domenii: polițiști, cadre didactice, personal medical, preoți, magistrați, reprezentanți ai DGASPC, asistenți/lucrători sociali de la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor.

b) Componenta de **informare**:

- Phare 2002: Campania „*Drepturile copiilor sunt lege*” a fost lansată în luna octombrie 2005 și s-a adresat publicului larg prin intermediul mass-media (televiziune, radio, presă), urmărind o conștientizare cât mai largă cu privire la drepturile copiilor, în vederea unei mai bune respectări a acestora de către cei din jur.

- Phare 2003: Campania mass-media a inclus 4 spoturi TV, 4 spoturi radio, emisiuni TV pe tema drepturilor copilului, dezbateri radiofonice, expunerea de panouri publicitare în 6 orașe mari din țară (inclusiv București), precum și o serie de 8 sesiuni de formare la nivel regional pentru jurnaliști. Spoturile TV și radio au avut ca slogan „*Si tu poți fi un părinte mai bun!*”.

CAPITOLUL III. PROGRAMUL ILO-IPEC ÎN ROMÂNIA

În baza Memorandumului de Înțelegere între Guvernul României (prin Ministerul Muncii) și ILO semnat în anul 2000⁴, Programul Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului a început să se deruleze în România, sub următoarele forme:

1. Program Național (2000 – 2003)
2. PROTECT CEE Faza I (2003 – 2008)
 - Combaterea traficului de copii în scopul exploatării prin muncă și a exploatării sexuale în Balcani și Ucraina, Faza I (2003 - 2007), finanțat de Departamentul Muncii al Statelor Unite ale Americii (USDOL)
 - Combaterea exploatării prin muncă a copiilor în țări membre ale Pactului de Stabilitate: Consolidarea capacității și acțiune directă – Program subregional cu accent pe cele mai grave forme ale muncii copilului (2003 – 2008), finanțat de Guvernul Germaniei
3. PROTECT CEE Faza II (2006 – 2009)
 - Traficul și alte forme grave ale muncii copilului în Europa Centrală și de Est, Faza II (2006 – 2009), finanțat de USDOL
 - Prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului în Europa Centrală și de Est (2009), finanțat de Guvernul Germaniei

În cadrul ILO-IPEC, ONGurile și sindicatele au implementat un număr 21 proiecte cu o durată medie de 18 luni. Lista cu organizațiile care au implementat proiecte ILO-IPEC se află în anexa 3.

1. Programul Național – principalele rezultate

- Au fost create primele EIL din România (în 18 județe și cele 6 sectoare ale municipiului București). Formarea lor inițială s-a realizat prin 3 proiecte separate, implementate de ONGuri,

⁴ Memorandumul a fost extins în anul 2008 pentru încă 5 ani

pentru reprezentanții DGASPC, ai Inspectoratelor Teritoriale de Muncă și Inspectoratelor Județene de Poliție⁵.

- Au fost create 3 USMC în cadrul ANPDC, Ministerului Muncii și Inspecției Muncii⁶.
- S-au derulat 5 proiecte adresate copiilor exploatați prin muncă în mediul rural, copiilor romi exploatați prin muncă și copiilor care muncesc pe stradă, în diverse zone ale României.
- 1.200 de copii la risc au fost preveniți să se implice în muncă și 600 de copii care muncesc pe stradă au fost retrași din muncă, beneficiind de servicii educaționale și de sănătate.
- S-au realizat studii/ evaluări rapide/ rapoarte analitice despre caracteristicile socio-culturale și psihologice ale copiilor romi exploatați prin muncă, copiilor care muncesc pe stradă, copiilor exploatați prin muncă în zonele rurale, care, ulterior, au stat la baza politicilor din domeniu. Rezultatele anchetei naționale realizate de Institutul Național de Statistică în anul 2003 au arătat că:

- 82.884 de copii între 5 și 17 ani (răspunsurile adulților) și 141.905 de copii între 5 și 17 ani (răspunsurile copiilor) sunt implicați în activități economice;
- Numărul băieților implicați în activități economice este mai mare decât numărul fetelor;
- Mai mult de 90% dintre aceștia trăiesc în zone rurale;
- Jumătate dintre aceștia sunt exploatați prin muncă.

2. PROTECT CEE Faza I – principalele rezultate

- CND a fost instituționalizat prin HG în anul 2004.
- A fost aprobat Planul Național de Acțiune pentru eliminarea exploatării copilului prin muncă (2004-2007) prin HG în anul 2004.
- Problematika exploatării copilului prin muncă a fost integrată în Legea nr.272/2004.
- USMC din cadrul ANPDC a fost recunoscută oficial în 2005 prin Ordin al secretarului de stat.
- A fost întocmită prima listă a muncilor periculoase pentru copii, prin intermediul unui larg proces consultativ, și a fost transmisă pentru aprobare Ministerul Muncii la începutul anului 2006.
- Peste 900 de profesioniști au fost formați în acest domeniu.
- A crescut alocarea de resurse atât de către Guvern, prin ANPDC (PINuri), cât și de către sectorul privat (Campania CORA “Luna inimilor deschise”).
- S-au realizat schimburi de experiență cu alte țări din regiune (cu Rep.Moldova, Bulgaria și Turcia pe tema MM și CND, cu Ucraina pe tema SCREAM și cu țări din Asia Centrală pe tema scrierii de proiecte).
- A fost produs filmul documentar numit “Vise Sfârâmate” care a fost difuzat pe posturile TV locale și naționale și a fost folosit intens în programele de formare.
- Peste 1.250 de copii au fost retrași din muncă/ au fost preveniți de a fi exploatați prin muncă prin servicii educaționale sau de formare vocațională ori prin alte servicii de sprijin (asistență juridică, consiliere, servicii de sănătate, alimente, uniforme, cărți și rechizite școlare, alte stimulente).

3. PROTECT CEE Faza II – principalele rezultate

- Un studiu privind muncile periculoase în agricultură a fost realizat în județul Iași și o cartografiere a serviciilor disponibile pentru copiii care muncesc pe stradă s-a realizat pentru orașele Iași, Constanța și București.
- Ministerul Educației a aprobat utilizarea SCREAM la nivel național de către cadrele didactice atât în școli, cât și în educația non-formală din cadrul Palatelor și Cluburilor Copiilor.
- Problematika exploatării copiilor prin muncă a fost integrată de către ANPDC în procedurile de lucru pentru implementarea Standardelor Minime Obligatorii pentru serviciile destinate copiilor străzii.

⁵ Ulterior, formările s-au adresat echipelor în întregime.

⁶ Au rămas doar două până în prezent: la ANPDC și Inspecția Muncii

- MM a fost finalizat și validat de către ANPDC și CND. Un Ghid practic a fost editat (1.000 copii), iar versiunea electronică a fost inclusă printre celelalte publicații ILO-IPEC și distribuit la nivel național. Totodată, a fost tradus în limba engleză și distribuit celorlalte țări participante în PROTECT CEE, precum și trimis la ILO Geneva și biroul subregional ILO de la Budapesta.
- 1.433 de profesioniști au fost pregătiți cu privire la MM, educația de la egal la egal și alte aspecte relevante referitoare la prevenirea și combaterea exploatarei copiilor prin muncă: 334 membrii EIL, 767 membrii ai Consiliilor Comunitare Consultative, 229 cadre didactice și 103 alți profesioniști; 43 de copii/ tineri voluntari au fost de asemenea instruiți; 236 de părinți au beneficiat de sesiuni de informare cu privire la prevenirea și combaterea exploatarei copiilor prin muncă; peste 32.950 de membrii ai comunităților au fost informați/ sensibilizați.
- Au fost identificate și înregistrate o serie de bune practici în cei zece ani de lucru ai ILO-IPEC în România și trimise ANPDC pentru a fi încărcate pe pagina de web;
- Un documentar de 20 de minute intitulat „Împreună împotriva exploatarei prin muncă” despre dezvoltarea MM și bunele practici identificate în România a fost realizat și distribuit la nivel național și internațional. UNICEF a contribuit la producerea a 100 DVD-uri suplimentare cu versiunea în limba engleză pentru a fi distribuite birourilor UNICEF din regiune. Versiunea în limba engleză a fost, de asemenea, trimisă la ILO Geneva și biroul subregional ILO de la Budapesta.
- Un Cod de conduită împotriva exploatarei copilului prin muncă în sectorul construcțiilor în România a fost adoptat și distribuit în rândul angajatorilor. Codul a fost încărcat pe pagina web a ANPDC, 118 angajatori au fost informați și 27 au semnat declarația de adoptare.
- Versiunea finală a listei muncilor periculoase pentru copii, avizată de CND, a fost aprobată prin HG în iunie 2009.
- Un număr de 1.114 copii au beneficiat direct în cadrul proiectului din care 422 au fost retrași din situația de exploatare și 692 au fost preveniți de a se implica în astfel de situații; activități de reintegrare școlară și de prevenire s-au derulat prin intermediul Centrelor de Tineret din județul Iași și a Centrelor Educaționale din București, Constanța și Iași, precum și a serviciilor furnizate de instituțiile membre ale Echipele Intersectoriale Locale (EIL) din 8 județe (Bacău, Constanța, Dâmbovița, Iași, Olt, Neamț și Cluj) pentru copiii exploatați/ la risc de a fi exploatați pe stradă (589), agricultură (453), activități ilicite (49), exploatare sexuală (13) și trafic (10).

CAPITOLUL IV. STRATEGIA DE PRELUARE A RESPONSABILITĂȚILOR ILO-IPEC DE CĂTRE CND

În urma consultărilor ILO-IPEC cu ANPDC, CND și partenerii, s-a identificat o serie de aspecte care rămân de rezolvat în România în acest domeniu și care au fost incluse într-o strategie de preluare a responsabilităților ILO-IPEC în conformitate cu prevederile HG 617/2004. Această strategie a fost aprobată de CND în data de 23.10.2009 și principalele activități vizează:

1. Extinderea MM în zonele rurale
2. Extinderea MM și a responsabilităților CND pentru a acoperi și celelalte forme de violență asupra copilului
3. Crearea unui sistem de formare continuă pentru EIL și ceilalți profesioniști implicați, ca parte a sistemului de formare profesională în domeniul protecției drepturilor copilului
4. Întărirea capacității USMC de a planifica și a realiza studii, de a activa ca un centru de informare și de a colecta și disemina bune practici

5. Aprobarea HG privind prevenirea exploatării copilului în domeniul cultural-artistic, sportiv, modeling și publicitate, precum și pentru reglementarea muncilor ușoare
6. Continuarea utilizării pachetului educațional SCREAM în sistemele educaționale și al protecției drepturilor copilului
7. Implicarea Ministerului Justiției în prevenirea și combaterea exploatării copiilor prin muncă
8. Diseminarea informațiilor privind MM și bunele practici în regiune

Totodată, Comitetul ONU privind drepturile copilului a apreciat înființarea CND și faptul că va prelua responsabilitățile ILO-IPEC și a făcut următoarele recomandări în acest domeniu:

- a) să se intensifice eforturile de implementare și aplicare a legilor și politicilor menite să protejeze copiii împotriva exploatării economice, inclusiv a exploatării prin muncă și a cerșitului;
- b) să se monitorizeze situația copiilor implicați în orice formă de exploatare economică, inclusiv prin muncă, în vederea eliminării a astfel de practici, să se asigure că minorii frecventează școala și să le ofere protecție în ceea ce privește sănătatea și bunăstarea lor;
- c) să se adune date legate de copiii victime ale exploatării economice, inclusiv ale exploatării prin muncă, care să permită o analiză dezagregată pe activități și măsuri adoptate.

1. Extinderea MM în zonele rurale

MM va fi aprobat prin HG, în acord cu prevederile HG nr.867/2009, pentru a putea fi aplicat de toți profesioniștii implicați din sisteme diferite, deoarece s-a considerat că măsura administrativă luată de CND nu este îndeajuns pentru a asigura sustenabilitatea MM. Totodată, se au în vedere: elaborarea Codului de conduită pentru protecția copiilor împotriva exploatării prin muncă în agricultură și continuarea dezvoltării de servicii sociale comunitare și structuri comunitare consultative, inclusiv pentru copiii rămași singuri acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate și pentru cei repatriați/returnați.

2. Extinderea MM și a responsabilităților CND pentru a acoperi și celelalte forme de violență asupra copilului

ANPDC a integrat exploatarea copiilor prin muncă în conceptul protecției drepturilor copilului și al violenței asupra copilului (Planul Național de Acțiune împotriva violenței asupra copilului 2009 - 2013 în curs de finalizare de către ANPDC, bazat pe un proiect finanțat de Consiliul Europei și UNICEF). De aceea, în februarie 2009, CND a decis extinderea responsabilităților sale asupra tuturor formelor de violență asupra copilului. Ca prim pas, se află în curs de constituire un subcomitet CND pe problema traficului de copii.

3. Crearea unui sistem de formare continuă pentru EIL și ceilalți profesioniști implicați, ca parte a sistemului de formare profesională în domeniul protecției drepturilor copilului

Se au în vedere: finalizarea și aprobarea strategiei naționale pentru formarea profesională în domeniul protecției drepturilor copilului, solicitarea de expertiză din partea Centrului ILO de formare din Torino.

4. Întărirea capacității USMC

Se au în vedere: încărcarea bunelor practici identificate și documentate de proiectele ILO-IPEC pe website-ul ANPDC și revizuirea atribuțiilor și componenței USMC/ANPDC. În urma discuțiilor cu echipa subregională PROTECTCEE, s-a identificat și posibilitatea ca USMC să acorde asistența tehnică pentru DGASPC și ONGuri pentru accesarea fondurilor structurale și mobilizarea de resurse (prin responsabilitate corporativă socială din partea angajatorilor); pentru acest lucru urmează să se solicite sprijin la ILO Geneva.

5. Aprobarea HG privind prevenirea exploatării copilului în domeniul cultural-artistic, sportiv, modeling și publicitate, precum și pentru reglementarea muncilor ușoare

La nivelul ANPDC există un proiect de HG pe această temă, care va fi folosit ca bază de discuții pentru subcomitetul CND aferent care este în proces de constituire. Pentru finalizarea HG se vor solicita de la ILO modele din alte state și asistență tehnică.

6. Continuarea utilizării pachetului educațional SCREAM în sistemele educaționale și al protecției drepturilor copilului

Se au în vedere evaluări și rapoarte anuale din partea celor două sisteme pe această temă.

7. Implicarea Ministerului Justiției (MJ) în prevenirea și combaterea exploatării copiilor prin muncă

Se au în vedere următoarele: informarea MJ cu privire la deciziile judecătorești de neurmărire penală în cazurile de exploatare a copiilor prin muncă în sectorul formal, prezența MJ la ședințele CND cu statut de invitat permanent și derularea unui program de formare a judecătorilor privind prevenirea și combaterea exploatării copiilor prin muncă.

8. Diseminarea informațiilor privind MM și bunele practici în regiune

Pentru început se are în vedere organizarea unei conferințe internaționale pe tema MM și a bunelor practici pentru care se va solicita sprijin financiar din partea ILO.

Legislația internă și internațională

Legislația internațională

- Declarația Universală a Drepturilor Omului
- Convenția ONU privind drepturile copilului
- Protocolul opțional al Convenției ONU privind vânzarea copiilor și implicarea copiilor în prostituție și pornografie (2000)
- Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate
- Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate
- Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare (ultimele trei ratificate prin Legea nr.565/2002)

- Convenția ILO nr.29/1930 privind munca forțată sau obligatorie
- Convenția ILO nr.105/1957 privind abolirea muncii forțate
- Convenția ILO nr.138/1973 privind vârsta minimă de încadrare în muncă
- Convenția ILO nr.182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor
- Convenția ILO nr.184/2001 privind sănătatea și securitatea în muncă în agricultură

- Directiva Consiliului UE nr.94/33 privind protecția tinerilor la locul de munca
- Decizia cadru a Consiliului UE nr.629/2002 privind combaterea traficului de ființe umane
- Decizia cadru a Consiliului UE nr.68/2004/JAI privind combaterea exploatarea sexuală a copiilor și a pornografiei infantile
- Convenția Consiliului UE no.197/2006 privind acțiunea împotriva traficului de ființe umane
- Convenția Consiliului UE privind protecția copiilor împotriva exploatarea și abuzurilor sexuale, 2007

Legislația internă

- Constituția României
- Codul Muncii
- Codul Penal
- Codul Familiei

- Legea nr.381/2004 privind unele măsuri în domeniul prevenirii și combaterii traficului și consumului de droguri
- Legea nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului
- Legea nr.211/2004 privind protecția victimelor infracțiunilor de violență
- Legea nr.196/2003 pentru prevenirea și combaterea pornografiei
- Legea nr.678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane
- Legea nr.203/2000 pentru ratificarea Convenției ILO nr.182/1999
- Memorandumul de Înțelegere încheiat între Guvernul României și Organizația Internațională a Muncii privind eliminarea muncii copilului pentru perioada 2008 – 2013

- HG nr. nr.867/2009 privind interzicerea muncilor periculoase pentru copii
- HG nr.860/2008 privind aprobarea Strategiei naționale în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului 2008-2013 și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei naționale în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului 2008-2013

- HG nr. 335/2007 privind Mecanismul Național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane
- HG nr.1584/2005 privind înființarea, structura și funcționarea Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane, modificata si completata prin HG nr.1083/2006
- HG nr.73/2005 privind Strategia Națională împotriva consumului de droguri 2005-2012
- HG nr.617/2004 privind înființarea si organizarea Comitetului național director pentru prevenirea si combaterea exploatării copiilor prin munca modificata prin HG nr.76/2008
- HG nr.726/2004 privind Planul de Acțiuni Prioritare in domeniul protecției copilului împotriva abuzului, neglijării și exploatării 2004-2005
- HG nr.1295/2004 privind Planul Național pentru Prevenirea și Combaterea Traficului de Copii
- HG nr.1769/2004 privind Planul Național de Acțiune pentru Eliminarea Exploatării prin Muncă a Copiilor
- HG nr.1443/2004 privind metodologia de repatriere a copiilor români neînsoțiți și asigurarea măsurilor de protecție specială în favoarea acestora
- HG nr.1504/2004 privind Planul național pentru prevenirea și combaterea abuzului și exploatării sexuale 2004-2007
- Ordinul comun al Secretarului de Stat ANPDC și MIRA nr.123/429/2004 privind aprobarea și funcționarea Subgrupului pentru coordonarea și evaluarea activitățile de prevenire și combatere a traficului de copii

Alte documente, legi și hotărâri de guvern relevante:

- Legea nr.354/2005 pentru modificarea și completarea legii educației nr.84/1995 (rechizite gratuite pentru preșcolari și pentru cei din educația obligatorie, precum și pentru cei cu venituri mici din liceu)
- Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă, cu prevederi legate de vârstă (15 - 25 de ani), statut, condițiile uceniciei și stimulente pentru angajatori
- Legea nr.268/2003 pentru modificarea si completarea legii educației nr.84/1995 (educația obligatorie de 10 ani)
- HG nr.1258/2004 pentru aprobarea Planului Național pentru combaterea Discriminării
- HG nr.829/2002 pentru aprobarea Planului Național Anti Sărăcie si a Planului de Incluziune Socială (2002-2012)
- HG nr.96/2002 privind programul cornul si laptele zilnic gratuit pentru toți copii din clasele primare din învățământul de stat
- HG nr.430/2001 pentru aprobarea Strategiei pentru îmbunătățirea situației romilor
- Decizia Consiliului Național Audio-Vizual privind protecția copiilor

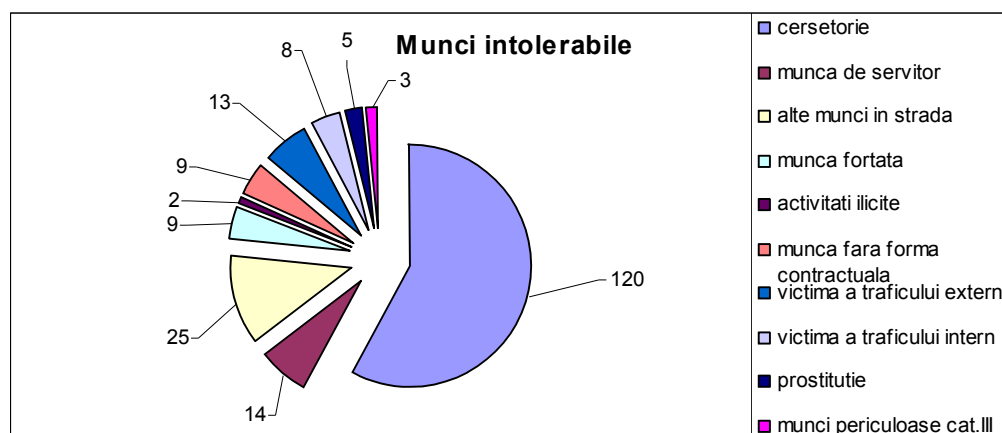
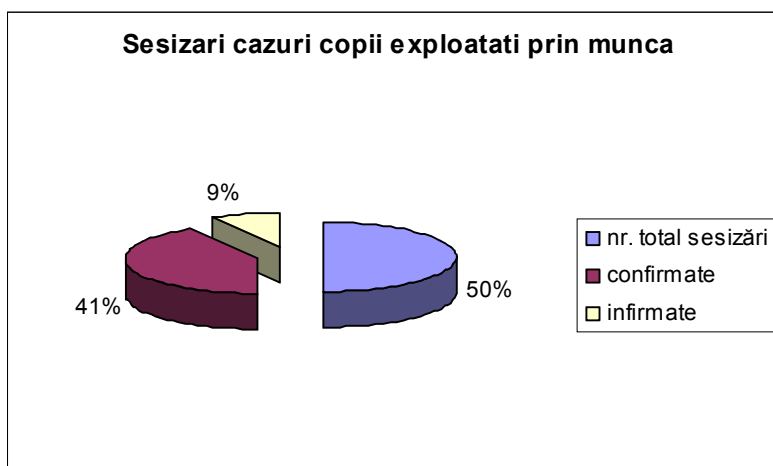
Raport privind situația cazurilor de exploatare a copiilor prin muncă și la risc raportate prin MM de către DGASPC-uri pe trimestrul II 2009

Prin centralizarea răspunsurilor primite din partea a 47 de județe și sectoare privind cazurile de exploatare prin muncă a copilului s-au obținut următoarele informații:

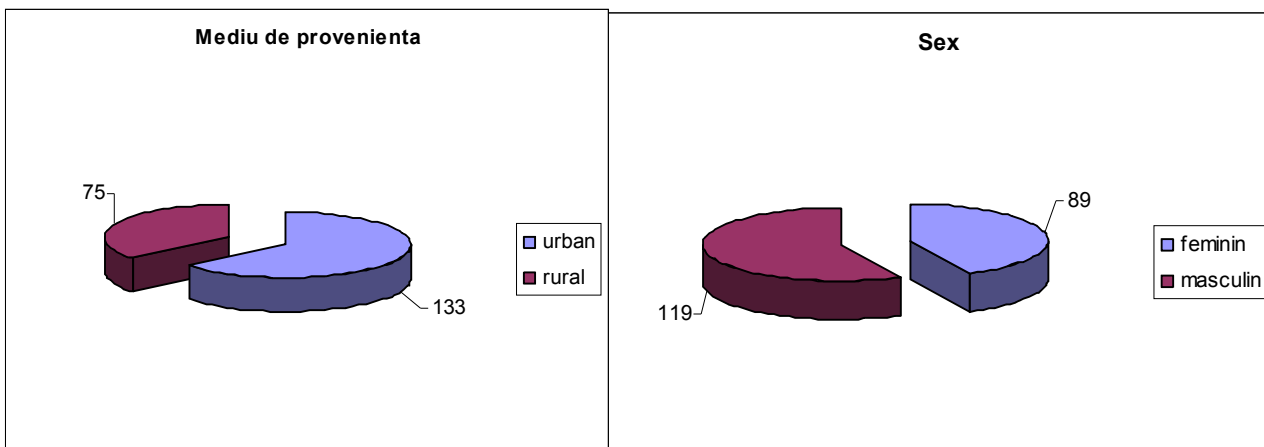
- Au fost 248 de semnalări de munci intolerabile, 3 de munci periculoase (Iasi și Vaslui) și 49 de copii la risc (Bacău, Bihor, Brăila, Sector 1, Sector 2). Din totalul de 251 de semnalări, **208 au fost confirmate**, iar 43 infirmate.

- În 17 județe nu au fost înregistrate cazuri noi de copii exploatați prin muncă: Bistrita Nasaud, Călărași, Covasna, Dambovita, Harghita, Ialomița, Ilfov, Mehedinți, Prahova, Sălaj, Suceava, Teleorman, Tulcea, Vâlcea, Sectorul 3, Sectorul 5 și Sectorul 6.

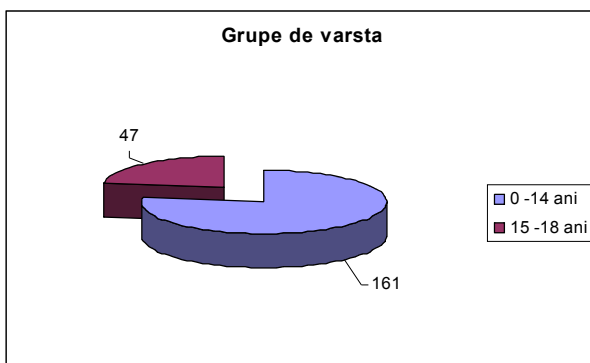
- În ceea ce privește situația copiilor la risc de exploatare prin muncă (preveniți) s-au primit informații de la 12 județe : Alba, Arad, Argeș, Bacău, Bistrița Năsaud, Brăila, Brașov, Galați, Hunedoara, Prahova, Satu Mare, Vrancea.



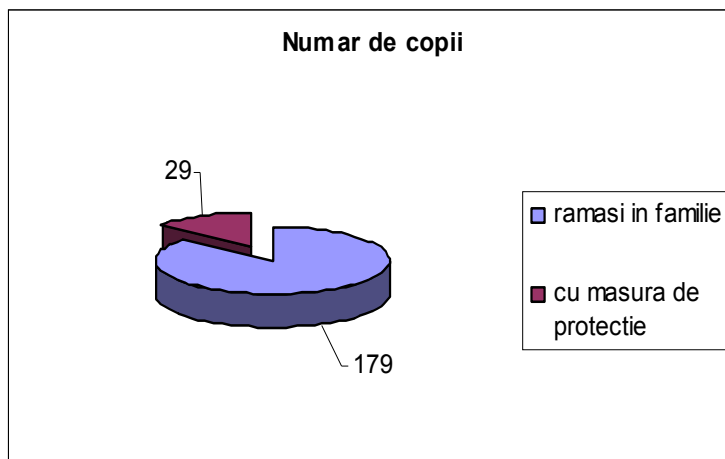
Din cele 208 cazuri de munci intolerabile, 120 au fost pentru cerșetorie, 14 pentru munca de servitor, 25 pentru munci în stradă, 9 pentru munca forțată, 2 pentru alte activități ilicite, 9 pentru munca fără o formă contractuală reglementată prin lege, 13 pentru victime ale traficului extern, 8 victime ale traficului intern, 3 pentru munci periculoase cat. III și 5 pentru prostituție.



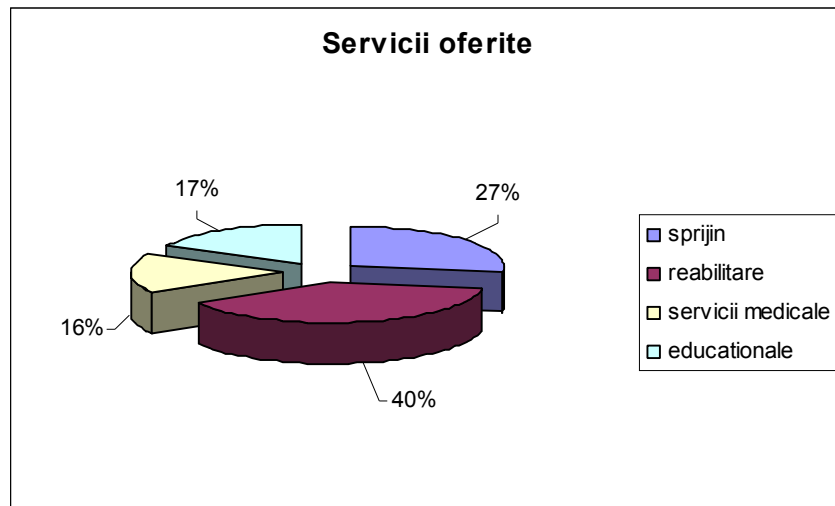
Din punct de vedere al mediului de proveniență au fost 133 de cazuri din mediul urban și 75 din cel rural. Dintre acestea, 89 au fost fete și 119 băieți, 161 au avut vârste cuprinse între 0-14 ani și 47 între 15-18 ani.



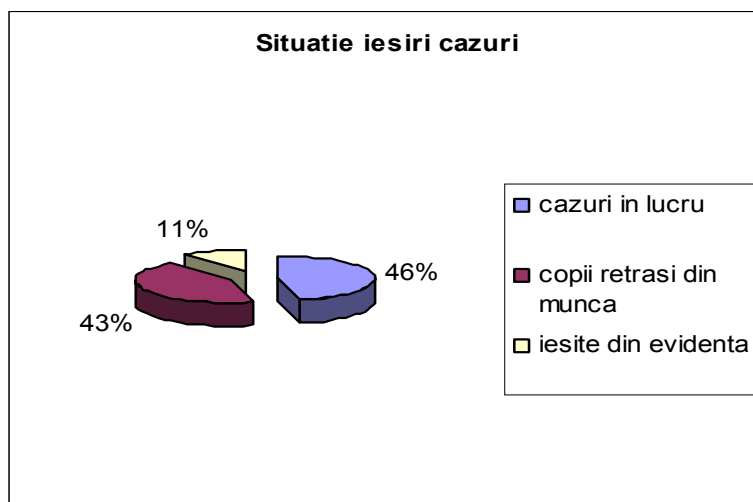
179 dintre copiii raportați au rămas în familie, iar pentru 29 s-au instituit măsuri de protecție specială.



În ceea ce privește serviciile de care beneficiază copiii, 107 dintre aceștia au beneficiat de sprijin, 156 de reabilitare, 64 copii au beneficiat de servicii medicale și 69 de servicii educaționale.



S-au raportat 17 cazuri de agresori investigați penal sau sancționați.



Referitor la situația ieșirilor cazurilor de exploatare a copiilor prin muncă, 43% din numărul total de cazuri sesizate și confirmate sunt în lucru, 46% sunt cazuri de copii retrași din muncă iar 11% sunt cazuri ieșite din evidență (referite altor județe/sectoare).

Lista organizațiilor care au implementat proiecte ILO-IPEC

Asociația Alternative Sociale

Str. Nicolina nr. 24, Bl. 949, parter, Iași, Județul Iași, www.alternativesociale.ro

ARIADNA – Asociația Femeilor Jurnaliste din România

Str. Știrbei Vodă nr. 16, et. 5, ap. 21, sector 1, București

Centrul Step by Step pentru Educație și Dezvoltare Profesională

Str. Ghe. Dem Teodorescu nr. 16 bis, sector 3, București, www.stepbystep.ro

Centrul Parteneriat pentru Egalitate

Bdul Națiunile Unite nr. 4, bl. 106, sc. A, et. 3, ap. 11, sector 5, București, www.cpe.ro

Confederația Sindicatelor Democratice din România

Str. Walter Maracineanu nr. 1- 3, sector 1, București

Fundația pentru recuperare, integrare și promovare socială - ECHOSOC

Str. Elev Stefanescu nr. 15, bl 452, sc a, et 7, ap 93, sector 2, București,
www.catalactica.org.ro/echosoc

Federația Sindicatelor din Industria Alimentară

Piața Walter Mărăcineanu nr. 1-3, et.1, camera 115, sector 1, București, www.fsia.ro

Fundația Internațională pentru Copil și Familie

Str.Occidentului nr. 44, sector 1, 78111, București, www.ficf-România.ro

Federația Internațională a Comunităților Educative

Str. Trestiana nr. 2, bl 3, sc B, ap.45, sector 4, București, www.ficeRomânia.org

Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale

Str. Povernei nr. 6-8, Sector 1, București, www.incsmps.ro

Fundația Parada

Str. Bucur nr. 23, sector 4, București, România
www.paradaRomânia.ro

Fundația Pro WOMEN

Aleea Copou nr. 3, 700460 - Iași, Județul Iași, www.prowomen.ro

Centrul de Resurse de Informare pentru Profesiuni Sociale

Bd. Maresal Al. Averescu nr. 17, et. 2, sector 1, București, www.crips01.ro

Salvați Copiii România

Intr. Ștefan Furtuna nr. 3, Sector 1, 010899, București, www.salvaticopiii.ro

Societatea Națională pentru Prevenirea Abuzului și Neglijării Copilului - SNCAN

Str. Negruzzi nr. 11, ap. 3, Timișoara, Județul Timiș, www.sncan.ro